

САНА ОЛОХ

Чурапчыга күн тахсар!

12+

2021 сыл
Сэттинньи
12 күнэ
бээтинсэ
№ 66 (11819)

Чурапчы улуунун хаһыата • ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЬЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР • sanaoloh

бээтинсэ сэттинньи 12>субуота сэттинньи 13>баскыһыанньа сэттинньи 14>бэнидиэниик сэттинньи 15>оптуорунньук сэттинньи 16>сэрэдэ сэттинньи 17>чэппиэр сэттинньи 18>

— БИЭРЭПИС — 2021 —

— НОВОСТИ РЕСПУБЛИКИ —

Чурапчыга биэрэпис түмүктэнэрэ чугаһаата

Российской Федерация Бырабыыталыстыбатын 2017 сыл, сэттинньи 4 күнүнээби 2444 Нөдөөх дьаһалыгар олобуран, Дойду үрдүнэн биэрэпис, пандемиянан сибээстээн, буолар болдьодо көһөрүллэн, 2021 сыл алтынньы 15 күнүттэн сэттинньи 14 күнүгэр диэри ыытыллан түмүктэнэр эрэр.

Бары түмүллүбүт дааннайдар Дойду, өрөспүүбүлүкэ, улуус, нэһилиэк социальнай-экономическай быааннарын уонна буддьуоту тыһырыыга туһаныллыахтара.

“Улууспутугар биэрэписи алта учаастакка тустаах контролердар үлэлэстилэр:

- Чурапчы нэһилиэгэр — Матрена Афанасьевна Попова, Полина Ильинична Феоктистова;
- Сылан, Арыылаах, Кытаанах уонна Болугур нэһиликтэригэр — Елена Николаевна Фомина;
- Хоптобо, Хадаар, Хайахсыт, Чакыр нэһиликтэригэр — Лариса Николаевна Колесова;
- Одьулуун, Хатылы, Болтоно нэһиликтэригэр — Ульяна Михайловна Ефимова;
- Мугудай, Төлөй, Алабар, Бахсы нэһиликтэригэр — Ульяна Павловна Варламова.

Кинилэр сүрүннээн биэрэписи ыытааччылар үлэлэрин түмүктэн, ону таһынан биэрэписиир учаастакка кэлэр дьону бэлэтэстилэр. Оройуонна, уопсайа холбоон, 41 биэрэпис үлэһитэ нэһиликтэринэн сатыы сылдьан суруксуттаатылар, ол иһигэр 19 биэрэпис үлэһитэ улуус киинигэр үлэлэстэ.

Билинни кэм ирдэбиллэрин, бары үлэһиттэр санитарнай нуормалары тутуһан вакциналаах, мааскалаах, бэрчээкилээх, ону таһынан нэдиэлэ ахсын “Роспотребнадзор” тэрилтэтин нөүгө ПЦР тэһи ааһан, анаалыстарын туттаран үлэлэстилэр.

Барыллаан көрүү түмүгүнэн улуус олохтообун ахсаана - 21388 киһиэхэ тэннэстэ, нэһиликтэргэ баар биэрэпис үлэһиттэрэ үлэлэрин бары түмүктээн контролердарга туттарар түбүккэ сылдьаллар. Оройуон киинигэр биэрэписи тэбикчир хаалбыт аадырыстарын иккиһин-үсүһүн кэрийэн, иттиһин хатанан турбут дьыллар аадырыстарын чопчулаан, түмүктэрин сотору кэминэн таһаарыахтара. Санатан эттэххэ, биэрэпис былаанын Соловьев нэһилиэгэ бастааһын толорбута. Манна нэһилиэк баһылыга Мария Филипповна Кронникова уонна биэрэпис үлэһитэ Татьяна Петровна Красильникова былааннаахтык үлэлэстбиттэрэ үтүө түмүктэрдээх буолла.

Чурапчы нэһилиэгин баһылыга Владимир Дмитриевич Сивцев уонна нэһилиэк дьаһалтатын үлэһиттэрэ, түөлбө салайааччылары — үлэбигэр күннээби көрсөр кыһалбаларга түргэн быһаарылылары ылынан, үлэбигэр күүс-көмө буолаллар. Ол курдук, улуусса уоттарын кэмгэр холбоонунга, бэйдэ сылдьар ыттар болпуруостарыгар, биэрэпис хаамытын нэһиликнээбэ сырдаттыгы күүскэ үлэлэстилэр.

Улууспут инники сайдыытын туһугар бука барыгытын хайаан да баһы биэрэписи тэбикчиртэр”, — диэн Чурапчы улууспутар биэрэпис болпуруостарыгар боломучуулаах Алена Николаевна Тимофеева иһитиннэрэр.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

— БЫҔА БИЭРИИ —

КЫЛААБЫНАЙ БЫРААС АРТЕМ КСЕНОФОНТОВ:

“Стационарга сытааччылар вакцинаны ылбатахтарыттан кэмсинэллэрин этээччилэр”

Сэттинньи 8 күнүгэр “Сана олох” инстаграммыгар кылаабынай быраас Артем Ксенофонов быһа биэриигэ тахсан, ковид уонна вакцина туһунан кэпсэттэ. Быһа биэриини 387 киһи көрдө, тустаах ыйытылыларыгар харда эпписти ыллылар.

Чурапчы олохтоохторуттан вакцинаны ылыы бырыһыана тобо кыраный, ПЦР, ИФА анаалыстарын тобо ылбаттарый, хроническай ыарыылаахтарга вакцина хайдах бэриллэрий, КТ (компьютернай томография) хаһан үлэлиирий диэн уо.д.а. ыйытылылар киридилэр.

Улууска бу ый 8 күнүнээби туругунан, 6333 киһи вакциналаммыт, ити 80 % былаантан 56 эрэ %-ныгар тэннэһэр. ПЦР, ИФА өттүгэр киридэххэ, ПЦР-ы методическай ыйынныгынан стационартан эмтэнэн тахсааччылартан эрэ ылыллар. Оттон ИФА кэиники үөрэтэн көрүү түмүгүнэн, дьиннээхтии көрдөрбөт диэн буолла. Вакцинаны ылыах иннинэ ИФА туттарар наадата суох, ол көрдөрүүтүн ыллымматтар. Онон халтай харчыны эрэ барааһын диэн кылаабынай быраас этэр. КТ-ны туруорууга ирдэбилэ элбэх буолан тардылынна, сотору кэминэн үлэлибэ диэн эпписттэннэ.

Артем Михайлович: “Билигин стационарга 33 киһи сытар, онтон үһэ оҕо. Бу 33 киһиттэн, хомойуох иһин, 7 эрэ киһитэ чэпчэкитик аһарынар. Ону өйдөөххэ наада. Стационарга сытааччылар вакцинаны турукка тийбэккэ, кэмсинэллэрин этээччилэр. Кыайан тыыммакка, кислороднай концентратынан ылбатахтарыттан кэмсинэллэрин этээччилэр. Онон өссө тегүл улуус олохтоохторун өйдөтүөхпүн баарабын тыһынар саба куһабан суох буоллаба. Онон өссө тегүл улуус олохтоохторун өйдөтүөхпүн баарабын тыһынар саба куһабан суох буоллаба. Интэриниэт ситимигэр вакцина куһабанын туһунан — хайа да пандемияны вакцина эрэ кыайба. Интэриниэт ситимигэр вакцина куһабанын туһунан — хайа да пандемияны вакцина эрэ кыайба”, — диэн этэр.

Елена МАКАРИНСКАЯ.

Ил Дархан поручил главам районов получить паспорта готовности к прохождению отопительного сезона до 15 ноября

В этом году отопительный сезон во всех 36-и районах Якутии начался своевременно. Однако не все районы могут похвастаться получением паспортов готовности к прохождению отопительного сезона.

«Учитывая, что в нашей республике от бесперебойной работы предприятий энерго-, тепло- и газоснабжения зависит вся жизнедеятельность региона, вопрос безаварийного прохождения отопительного сезона является крайне важным. Главы районов, которые ещё не получили паспорта готовности к прохождению отопительного сезона, должны это сделать в срок до 15 ноября», — подчеркнул глава республики Айсен Николаев на совещании с участием глав муниципальных образований и городских округов.

На 10 ноября из 34-х муниципальных образований и 11-и городов республики, паспорта готовности к прохождению отопительного сезона ещё не получили город Ленск и 23 района республики. За ними ежедневный контроль по поручению главы региона будет вести Министерство жилищно-коммунального хозяйства и энергетики.

Кроме того, профильному министерству совместно с ресурсоснабжающими предприятиями и муниципальными образованиями поручено обеспечить на местах должный запас топливно-энергетических ресурсов. «Этот вопрос должен быть чётко отработан, чтобы в ближайшие дни весь запланированный запас ресурсов на местах был сформирован», — отметил Айсен Николаев.

Отдельное внимание уделено обеспечению в регионе резервных источников питания для безаварийного прохождения отопительного сезона. Это становится актуальным, учитывая, что со следующей недели в регионе ожидается установление стабильной минусовой температуры.

Отметим, что в республике к прохождению отопительного сезона 2021-2022 годов подготовлены 1 165 котельных, 4 356 км тепловых сетей, 1 604 км водопроводных сетей, 762,5 км канализационных сетей, 29 544,1 км линий электропередач, 144 дизельных электростанций.

Пресс-служба Главы Республики Саха (Якутия) и Правительства Республики Саха (Якутия).

— УЛУУСКА — БУ КҮННЭРГЭ —

Соловьев уонна Хатылы нэһиликтэрэ инникилэрин торумнастылар

Сэттинньи 10 күнүгэр Чурапчы улуунун баһылыгын эбэһинэһин толороочу Степан Саргыдаев Соловьев, Хатылы нэһиликтэригэр сырытта.

Соловьев нэһилиэгин баһылыга Мария Кронникова, нэһилиэк дьоктааттарын, тэрилтэ салайааччыларын, бааһынай хаһаайыстыбалары кытта көрүстэ. Мырылалар сүрүн кыһалбаларын: Мырыла-Дааһа Амматын суолун, чааһынай дьон үтү туттарылырын, ходуһа сириг онорууну, «Тыа сириг биир кэлиминик сайыннары» бырагырааматынан уһаайба сириг бырайыактааһыны, иттиигэ холбонууну ону тэнэ Хахыйах учаастагар хаарбах туруктаах ыспартыбынай сааланы, оҕуола-саады көрдөрөн, бу болпуруостары хайдах быһаарыаха сабун туһунан дьүүллэстилэр.

Салгыы Степан Анатольевич Хатылы нэһилиэгэр сылдьан нэһилиэк баһылыгын Ульяна Атласованы, дьаһалта салалтатын, актыыбы кытары инники былааннары кэпсэттэ. Манна Хоту көһөрүлүү мусуойун уонна кулууп дьэтин холбоон туттарар суолталааһын уонна нэһиликкэ гаастааһын болпуруоһун үлэтэ хайдах барыахтааһын туһунан кизг кэпсэтии ыытылынна.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

— ИЛ ДАРХАН НЭДИЭЛЭТЭ —

Айсен Николаев үлэтин сүрүн түгэннэрэ

Сэтинньи 1 күнүгэр Ил Дархан Дьокуускайга «Туймаада» аты-эргизэн киинигэр уонна куорат 3 №-дээх балыһатыгар коронавируһу утары быһыыны бизрэр пууннар үлэлэрин бэрэбиэркэлээтэ. Итиэннэ бу балыһаба колл-киин үлэтин билистэ. Манна төлөпүүн 22 лиинийтэ үлэлииригэр күннэтэ 1,5 тыһ. киһи эрийэн сибээскэ тахсар. Куорат 3 №-дээх балыһатын көрүүтүгэр үс уокурук киирсэр, хабар сиригэр-уотугар нэһилиэнньэ 60% быһыыны ылбыт. Айсен Николаев балиэтиринэн, итинник көрдөрүүнү өрөспүүбүлүкэ 80% ситиһиэхтээхпит, очуоҕо эрэ күргүөм иммунитеттанар кыахтаахпыт. Медиктэр кэпсээбиттэринэн, «Туймаада» аты-эргизэн киинигэр күн ахсын 50-60 киһи быһыыны ылар, куорат 3 №-дээх балыһатыгар өрөбүлүгэр 280-ча киһи прививкаламмыт. Бу нэдиэлэ 700 киһи быһыы ыла кэлэр сабадалар. Маны таһынан быһыыны туруорар кабинеттар Почтамта, Хатаска, Табаҕа аһыллыбыттар, ону сэргэ олохтоохтор сайаапкаларынан мобильнай биригээдэлэр тийиэллэр. QR-куодунан кирии олохтохсубуттан быһыыны ылааччы ахсаана лалла эбиллэр, вакцинация барыта иккис үс бүк тэтимирбит. Санатар буоллахха, алтынньы 20 күнүттэн уопастыбаннай сирдэргэ QR-куодунан кирии сыһыа сабалар. Итинник ирдэбил сэтинньи 1 күнүттэн рестораннырга, кафеларга, остолубуойдарга, банкеттыр саалаларга, сэтинньи 8 күнүттэн аты-эргизэн кииннэригэр олохтохтор.

Бу күн Ил Дархан киин куоракка коронавирус утары быһыыны бизрэр ордук нобуруускалаах пууннар үлэлэригэр уларытыны киллэрэри Доруобуйа харыстабылын министриэтибэтигэр соруудаата. «Мин икки пуун үлэтин хонтуруоллаан көрбүппүнэн, быраастар үгүс бириэмэлэрин докумуону толоруу ылар эбит, ол кэмкэ дьон усчаракка олорорго күһэллэр. Итинник буолуо суохтаах, бу болпуруоһу быһаарып, наада буоллабына вопонтердары тардыаххытын сөп», — диир Айсен Сергеевич эттэ. Административнай хамыһыһалар ис дьыала уорганнарын үлэһиттэрин кытары уопастыбаннай аһыллык, култуура тэрилтэлэригэр уонна тырааныспарга олохтохтор ураты эрсиими тутуһууну хонтуруоллуулара ирдэнэр.

Сэтинньи 2 күнүгэр суһал ыстаап мунньабыр коронавирустан

утары быһыыны өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн нэһилиэнньэ 55,84%, ол иһигэр Дьокуускайга 57,73% ылбытын иһитиннэрдилэр. Итиэннэ көрдөрүүлэринтүспарбыт уонна мелтэх көрдөрүүлэххэ улуустары ааттаатылар. 5 бастын улуус ахсааныгар киридилэр: Муома — 79,15%; Аллайыаха — 78,42%; Уһуһа Халыма — 73,03%; Аллараа Халыма — 71,5%; Орто Халыма — 69,89%. Билингитэ көрдөрүүлэрэ намыһах улуустар: Чурапчы — 44,26%; Нам — 44,74%; Нерюнгри — 48,16%; Кэбээйи — 48,9%; Амма — 49,47%. Ил Дархан бу улуустарга үлэни күүһүрдэргэ, вакцинацияны тэтимирдэргэ сорууда.

Мунньахха хоту улуустарга уонна атын эргийиэннэртэн оробуочайдар мустар вахтовай бөһүөлэктэригэр ылары маассабай тарбанылтын бохсорго болбосмону уураҕа этилиннэ. Итиэннэ ылдыбыт дьону кытта алтыспыттар эрсиими тутуһууларын хонтуруоллуурга соруудахтаныа.

Сэтинньи 3 күнүгэр Айсен Николаев «Тыа сириин кэлимник сайыннары» судаарыстыбыннай бырагыраама олоххо кириитин хаамыһын көрдө. Сүбэ мунньахха видеоконференцибээһинэн улуус баһылыктара кытыннылар. «Тыа сириин кэлимник сайыннары» бырагыраама кэмтүнэн тыа сиригэр социальнай эбийиэктэр, олорор дьыуот, суол-иис тутуллар, коммунальнай инфраструктура тэриллэр, күөх төлөнүнэн, уунан хааччылыы болпуруостара быһаарыллаллар. Бырагыраама дьаһалларын олоххо киллэрии өрөспүүбүлүкэ тыа сиригэр олох хаачыстыбатын түспарыга суолталаах, биһиги сэлээннэспэрбитигэр улахан туһаны адалар. Онон бырагыраамабыа былааннамыт эбийиэктэри болдосор киллэриини кытаанахтык тутуһуохтаахпыт, кэтээн көрүүх тустаахпыт», — диир Ил Дархан тоһоҕолоон эттэ. «Тыа сириин кэлимник сайыннары» федеральнай бырагырааманан 2021 сылга уопсай үбүлээһин 2 млрд солк. табыста, итинтэн 1,8 млрд солк. федеральнай бүддьүөттэн көрүлүбүтэ. Бырагыраама тыа сиригэр олох-дьаһах бары салааларын хабаан тобуст хайысханан барар. Билингитэ туругуна өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн туһааннаах бырагырааманан кэлбит үбү-харчыны баһыллааһын уонна дьаһаллары толоруу сорох хайысхаларга 100% тэнтэстэ.

Бу нэдиэлэ Ил Дархан Айсен Николаев сэтинньи 1

күнүгэр ыйаахтарынан СӨ доруобуйа харыстыбылын министриин I солбуйааччынан Роман Александрович Савины, министриин солбуйааччыларынан Любев Степановна Бурнашеваны, Надежда Тимофеевна Федорованы, сэтинньи 3 күнүгэр ыйаахтарынан СӨ цифровой сайдыытын уонна инфокоммуникационнай технологиятын министриин I солбуйааччынан Петр Васильевич Николаевы, министриин солбуйааччынан Андрей Владимирович Сусповы, СӨ тыа хаһаайыстыбатын министриин солбуйааччынан Артем Александрович Александрову анаата.

Сэтинньи 5 күнүгэр суһал ыстаап мунньабыр Ил Дархан иһитиннэрбитинэн, кэлинги нэдиэлэ 400 киһи коронавируһунан ылдыбы тэтимэ арыый намтаабыта билиннэ. Сүрүн төрүөтүнэн өрөбүл күннэр биллэриллибиттэрэ, эргизэн кииннэригэр, өнөнү онорор тэрилтэлэргэ QR-куод киллэриллибитэ көдүүстээх буолбут. Роспотребнадзор чакчытынан, кэлинги икки нэдиэлэ ылары үүнүүтэ 2% буоллабына, хас да нэдиэлэ анараа өттүгэр итинник көрдөрүү 10% тэнтэһэрэ. Ыараханлык ылдыар киһи ахсаана арыый абылаабыт. Ол эрэри билигин да искусственнай аппараакка холбосмут киһи ахсаана элбэх. Ол иһин туох-ханнык иннинэ балаһыанньаны вакцинация эрэ көннөрөр кыахтаах. Бу дьыл 41-с нэдиэлэтигэр эргийиэннэ 5,5 тыһ. киһи быһыыны ылбыт, 42-с нэдиэлэ — 11,3 тыһ. киһи, 43-с нэдиэлэ — 18 тыһ. киһи. Улахан дьонно быһыыны бизрии 57-58% таһымыгар сылдыар. Онон Ил Дархан бу көрдөрүүнү 80% тиздэргэ ыһырда, очуобуна эрэ быһыы-майгы түспарыгар кыах үөскүөбүтэ, билингитэ иннэ дири эрдэ.

Сэтинньи 5 күнүгэр өрөспүүбүлүкэ аба баһылыга социальнай ситимнэринэн быһа эфиргэ табыста. Саха сириин олохтоохторо Ил Дарханга бэйэлэрин ыйытыларын бизрэн тутатына эпизит ыллылар. Бастатан туран, Айсен Николаев алтынньы 30 күнүттэн сэтинньи 7 күнүгэр диэри биллэриллибит эбии өрөбүл күннэр уһатыллыбаттарын, онон сэтинньи 8 күнүттэн үлэ нэдиэлэ сабаланын эттэ. Ол туһунан суһал ыстаап мунньабын быһаарбытын кэнниттэн Ил Дархан ыйаах таһаарбытын иһитиннэрдэ. Онон сабыллыбыт тэрилтэлэр аһыллан үлэлиэхтэрэ. Эбии хааччахтааһын дьаһаллара

ылыллыбыттар ылары тэтимин быһаардылар көмөлөспүт. Итиэннэ вакцина ылар киһи ахсаана үс бүк эбиллибит. Бастакы дозаны өрөспүүбүлүкэ 408 тыһ. киһи, иккис дозаны 380 тыһ. киһи ылбыт. Сэтинньи 8 күнүттэн аты-эргизэн кииннэригэр, өнөн онорор тэрилтэлэргэ, култуура, улуустар эбийиэктэригэр QR-куодунан киллэрэллэр, оттон быһыыны ылбат медыспраапкалаах дьон 72 чаас иһинэн ПЦР-тест түмүгүн көрдөрүөхтээхтэр. Бу барыта дьон доруобуйатын харыстыыр туһуттан, онорууларын Ил Дархан чопчулаата. Айсен Сергеевич маны сэргэ оркула оҕолоро күнүскү үөрэххэ көһөллөрүн, уһууааннар аһыллалларын эттэ. Хотугулуу-Илиинги федеральнай университет билингитэ тэийиччиттэн үөрэххэ кеспүт. Оттон эбии үөрэхтээһин тэрилтэлэрэ тусла эрһииминэн үлэлиэхтэрэ. Оркуолаларга маассабай тэрэһиннэр бобуллаллар. Улуустар курактэһиһлэрэ көрөөччүтэ суох ытыллылар, ыспарысмыаннар прививкалээх, QR-куодтаах кирииллэрэ ирдэнэр. Улуустарга быһыы-майгы хайдабыттан тутулуктанан, мизэстэтигэр суһал ыстааптар быһаарыны — хааччахтыр эбэтэр сымналар мизэрэлэр ылынахтара. Сүрүнэ — күргүөмүнэн иммунитеты ситиһэргэ 80% көрдөрүүнү ылыахтааххытын бары өйдүөхтээхпит диир Саха сириин олохтоохторун ыһырда.

Быһа эфиргэ Ил Дархан чэпчэтиилээх авиа-билиэст бырагыраамата салбаныабын туһунан эттэ. Кэлэр сыл санатыттан чэпчэтиилээх билиэттэр атыга тахсыахтара.

Ойуур баһаарын умулларыга үлэлээбит дьон хамнастарын сэтинньи-ахсынньы ыйдарга бары ылыахтара диир Ил Дархан чопчулаан эттэ. Саха сиригэр ойуур баһаарын умуруорууга 15 тыһ. кэринэ киһи үлэлээбит. Манна эбии Ил Дархан кэлэр сайынны сезонна бэлэмнээн, номнуо үлэ ытылларын, эһиһ үбүлээһин улаатыабын, нормативнай-правовой бааза, матырыяалнай-техничеккэй хааччылыы санардыллыабын, ойуур баһаарын умуруорууга сыһыан уларытабын эттэ. Урукку өттүгэр федеральнай киинтэн 400 мөл. солк. үп көрүллэр буоллабына, кэлэр сылга Айсен Николаев туруорсуутунан, Владимир Путин быһаччы өйбүпүнэн үбүлээһин 1 млрд 600 мөл. солк. диэри улаатта. Ыарахан уйкутаах тизиниэ — 16 ДТ-75 тыраахтар, 7 соһор тыраахтар кэлиэбэ.

Афанасий НОЕВ,
Ил Дархан пресс-сэкиретээрэ.

— СЭРГЭХ ДЬАҤАЛ —

Чурапчы улууһугар Милииссийэ 100 сыллаах үбүлүөйүн бэлиэтээтилэр

Бу күн Чурапчытаабы Ис дьыала отделын үлэһиттэрин уонна бэтэрээннэрин Бүтүн Дойду үрдүнэн бэлиэтэнэр идэлээх бырааһынньыктарынан эбэрдэлээтилэр. Манна Чурапчытаабы полиция отделын начаалынньыга, полиция подполковнига Иннокентий Свинобоев, улуус дьокуутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Афанасий Захаров, Чурапчы нэһилиэтин баһылыга Владимир Сивцев, тэрилтэ салайааччылара, силовой структура араас салааларын начаалынньыктара кыттыыны ыллылар.

Уопастыбаннай бэрэздэги көрүүгэ-истиигэ, буруйу онорууну сэрэтиигэ уонна суут-сокуон тутуһулуутун хааччылыыга эпизиттээх уонна үгүс түбүктээх үлэлэрин сыаналаан, сотрудниктарга махтал суруктары, «Чурапчы улууһугар милииссийэ отделын 100 сыла» үбүлүөйдээх мэтээллэри туттартаатылар.

Милииссийэ бэтэрээннэрин аатыттан Мэнэ Ханаластан милииссийэ отставкага майора Андрей Тастыгин, СӨ Бочуоттаах бэтэрээнэ, отставкага

олорор юстиция подполковнига Константин Платонов сулууспалаабыт кэмнэриттэн дьонуннаах ахтыларын онордулар, подразделение салаатын начаалынньыктарыгар бэлэхтэри анаатылар.

Билингитэ туругуна, Ис дьыала отдела 75 үлэһиттээх, кинилэр ортолоругар 63 анал аттестацияны ааспыт сотрудник, 1 бэтэрээннэй судаарыстыбаннай гражданскай сулууспалаах уонна 11 вольнонаемнай үлэһиттэр кириллэр.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

— «САНА ОЛОХ» ХАҢЫАТ ТЭРИЛЛИБИТЭ 90 СЫЛЫН КӨРСӨ —

АРААДЬЫЯНАН СИБЭЭСКЭ — 24 СЫЛ

Саха сиригэр суол-иис, сибээс мөлгөбүнэн, матырыйаал суобунан, тутуу олус эрэйдээхтик ыһылларын, Сибээс Сибиирдээҕи управлениетыгар Дьокуускайдааҕы радиоузель сүрүн оборудованиенан хааччыйарга Кини Комиссардар Сэбиэттэрин мунньаҕа 1929 сыллаахха соруудаабыта. 1930 сыллаахха атырдьах ыйынааҕы бэрэбизэрэ түмүгүнэн бытаары баара бэлиэтэммитэ. БСК(б)П обкомун секретариатын мунньаҕар Саха сиригэр радиофикация сайдыытын туһунан боппурусуу көрбүттэрэ. Үлэни олорор радиосэбизт үлэни бытаанник тэрийбитин иһин тохтотуллубута, сана сэбизт састааба талыллыбыта. Үлэ күргүөмнээхтик ыһыллан, 1930 сыл сэттиннэ 7 күнүгэр Дьокуускай куоракка араадыаа күүтүүлээх бастааҕы бириигэ Нам, Покровскай, Табаҕа, Өктөм-Берыта 15 сиргэ иһиллибитэ. Бу даата Саха сиригэр араадыаа кириитин күнүнэн бэлиэтэнэр.

Оттон Чурапчыга нэдиэлэҕэ үстэ түөрт балаһалаах, биир бэчээтинэй илиискээмэйдээх «Сана олох» хаһыат бастааҕы нүөмэрэ 1962 сыл бэс ыйын 2 күнүгэр 3600 экзemplярдан тираһынан бэчээттэнэн тахсыбыта. Хаһыат үлэһиттэрэ оройуон үлэтин-хамнаһын салааларынан сырдаталлара—тыа хаһаайыстыбата, култуура, үөрэх, о. д. а. сана сүүрзэн быһыытынан араадыаан сырдатты үлэһитин штата эбиллибитэ. Бу дуоһунаска 24 сыл устата Николай Дмитриевич Барашков үлэлээбитэ. Саха сиригэр араадыаан биэри тэриллэбитэ 91 сылынан сибээстэн, бу нүөмэргэ кини туһунан суруйабыт.

Николай Дмитриевич 1926 сыл атырдьах ыйын 26 күнүгэр Чурапчы оройуонун Таңда-Бахсы нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Аҕата сэттэлээхэр өлөн, ыал улахан оҕото балтын, быраатын иитиһэн, ийэтигэр тирэх буолан, үлэҕэ уһаарыллан үлэһиппэ. Хоту көһөрүлүүгэ, 16 сааһыгар сылдьан, дьонун кытары Булуна бииргэ барсан сылдьыспыта. Сокуоннай сааһын ситэ илик да буоллар, эдэр киһини боччумнаабын, салайар кыахтаабын көрөн, балык артыалыгар биригэдьириинэн анаабытара. Быраата Ньукүлэй II, сэттэ саастаах балта Балбаара, ийэтэ Трофимовскайдааҕы балык собуотугар Бобровскай бырамыысыланнай учаастагар тийибиттэрэ. «Хотугу сулус» артыалга кирисэн балыктаабытара. 1944 сыллаахха дойдуларыгар эргиллиилэригэр, Николай Дмитриевичкэ бэрэссэдээтэл абээһинэһин сүктэрбиттэрэ. Сотору кэминэн салайар дьобурдаах эдэр ыңчаты юссомол райкомун тэрийэр-инструкторскай отделын сэбиэдиссэйинэн анаабытара. 1951 сыллаахха ССКП кэккэтигэр кирибитэ.

1954 сыллаахха колхуостар бэрэссэдээтэллэрин бэлэмниир Дьокуускайдааҕы тыа хаһаайыстыбатын оскуолатын

Саха сиригэр бырабыыталыстыбата араадыаанан сибээс сайдыытын 1927–1930 сылларга улахан култуурунай-политическай хамсааһын быһыытынан сыаналаан, почта-телеграф сибээһин наркома, «Холбос», наркомпрос, горсэ-бизт курдук тэрилтэлэр салайааччыларын түмэ тардан, Дьокуускайга киин радиостанцияны аһарга соруудаабыта. Почта-телеграф хонтуората, «Электросвязьстрой» тэрилтэ тутууу ыһтарга дуоһабар түһэрсэн, радиоузел техническэй туругар эппизттээччилэр биригээдэ тэрийэн, 1927 сыллаахха үлэни саҕалаабытара.

бүтэрбитэ, Таңда Бахсы, Каганович ааттарынан колхуостар холбослут Маленков аатынан колхуостарыгар бэрэссэдээтэллэнэн аһаммыта.

«Сана олоххо» олохтоох араадыаанан биэри штата көрүллэрин кытары, Николай Дмитриевич бу эппизттээх дуоһунаска анаабытара. Ол кэмгэ араадыаанан сибээс сайдан турар кэмэ этэ. Ыал аайы кэриэтэ истизнэҕэ ыйанар араадыаалаах буолаллара. Араадыаанан сибээс боруобатынан барара. Ол остуолбата сууллан дуу, эбэтэр кимнээх эмэ тоҕо көтөн алдытан кэбистэхтэринэ, улахан айдаан тахсара. Төлөпүн сибээһэ эмиз остуолбанан барара. Олохтоох биэригэ анал чаас, бириэмэ биэрэллэрэ. Ону араадыаалаахтар кэтэһэр, чуумпуран олорон истар буолаллара. Бу бириэмэҕэ үлэни-хамнаһы тохтотоллоро, оҕолор аймалҕаннарын буойаллара. Ол курдук «Санарар Чурапчы, истин олохтоох араадыаанан биэриини» диэн тыллары истээт, араадыааларын улаатыннараллара. Николай Дмитриевич убаастаан, «Араадыаа Барааскап» диэн таптал ааты инэрбиттэрэ.

Араадыаа биэриилэрин бэлэмнииргэр кыра саастаах оҕолортон кырдыаһаһыгар тийэ алтыһара. Оройуон бары нэһилиэктеригэр күндүл туругуттан иннибэккэ сылдьара. Уһууааннарга (дьыһсааттарга), кыстык, сайылык фермаларыгар, кыры уучаастарга, оттуур звеноларга күндү ыалдьыт буолара. Маныаха кини ыйытааччы эрэ буолбакка, оройуон олоһун-дьаһабын кэпсиэрэ, ырытыһара, сүбэлиирэ. Оройуонна буолар араас тэрээһиннэргэ, мунньахтарга көтүлүккэ сылдьара. Бырааһынныктары, оройуонна буолар улахан тэрээһиннэри көрсө эрдэттэн бэлэмнэнэн анал репортаж онороро. Араадыаанан биэриини бэлэмнээһин улахан дьобуру, тулууру эрэйэрэ. Сыһа, албас саналары таһаартарбат туһугар микрофону хайдах туттары, ыксаабакка,

болҕомтолоохтук санарары үөртээрэ, ылыннарара. Биэригэ таһаарыан иннинэ хаттаан истэрэ, сыһаларын-халтыларын булан чопчулаан, чуолкайдаан биэрэрэ.

Николай Дмитриевич улууспут бастын дьоннорун кытары алтыһан, кинилэр санааларын, куластарын дьонно-сэргэҕэ тиздирбитэ. Эпбэхтэн эттэххэ, суруйааччылар Суорун Омоллоон, улуу тириэньэр Дмитрий Петрович Коркин, ССРС култууратын туйгуна Матрена Егоровна Васильева, Мария Андреевна Герасимова тустарынан анал биэриилэригэр, биллиилээх уопастыбаннай-политическай дизйэтэл, чекист Н. Д. Кривошапкин туһунан «Уот Субуруускай», РСФСР уонна Саха АССР оскуоаларын үтүөлээх учуутала С. К. Макаров туһунан «Биһиги Маресьевпыт» диэн радиочеркалары таһаартаабыта, Эрилик Эристиин аатынан колхуос бэрэссэдээтэлэ Р. А. Филиппов туһунан очерк-кинигэни, Лениискэй бириэмийэ лауреата, космическай сарданалары үөрэппит космофизик Д. Д. Красильников тустарынан очерканы бэчээттэллэбитэ.

Н. Д. Барашков эрдээксийэ иһинэн үлэһитинэн, суруналыыс быһыытынан эмиз таһаарылаахтык, айымньылаахтык үлэлээбитэ. Ыстатыйалара, очеркалара бэчээттэнэн тахсаллара. Суруйар матырыйаалларыгар үксэ үлэһит дьону, производство бастыннарын сырдатар буолан ааҕааччылар сэнээрлиирин ыһара. Холобур, «Сана олох» 1981 сыл тохсунньу 1 күнүнээҕи нүөмэригэр «Кини үлэттэн үүнэ» диэн ыстатыйата бэчээттаммитэ. Манна «ЫБСЛКС 60 сыла» (урукута «Юбилейнай») ферма эдэр ыанньыксыта Елена Никитична Григорьева уобаластааҕы партийнай кэмпиринсийэ дэлэҕэтинэн талыллыбытын туһунан сырдатыллар. Эдэр коммунист бу улууска эрэ буолбакка, өрөспүүбүлүкэҕэ тийэ таһаарылаах үлэтинэн биллибит, ССКП XXII сийиһин дэлэҕээтэ П. О. Дмитриева, Саха АССР Верховнай Сэбиэтин дьокуатаынан быыбардаммыт М. В. Никитина, А. Т.

Кузьмина үлэлээбит кэлэктиибигэр кинилэр суолларын салҕааччы буоларын, ССКП райкомун чилиэнин, райсэбизт дьокуатаатын быһыытынан үгүс үлэни ыһыһарын, бастын ыанньыксыт буоларын, былаанын мэлдьи толорорун суруйар. Инники иһээччи маяк үлэһит буоларынан, ферма бастын үлэлээх буоларыгар улахан оруоллаабын бэлиэтиир.

Николай Дмитриевич ССКП райкомун өйүүр, эрэнэр киһитин быһыытынан райком уоргана «Сана олох» уонна типография холбоһуктаах партийнай тэрилтэтин сэкирэтэринэн анаабытара. Оройуонна биир бастааһын ССРС суруналыыстарын сойууһун чилиэнэ буоларынан, үлэҕэ уопутунан бу тэрилтэҕэ улаханник убаастанара. Улуустааҕы «Билии» уопастыба бырабыыланьатын чилиэнин быһыытынан лекционнай пропагандаҕа элбэх сыратын биэрбитэ.

Мин Новосибирскайдааҕы полиграфическай училищени бүтэрэн оройуоннааҕы типографияҕа үлэһити кэлэрбэр, Николай Дмитриевич «Сана олох» эрдээксийэҕэ мэлдьи сылдьара. Бэрт чэбэрдик таһыһыт, саар-тэҕил унуохтаах, өрө тарааммыт кылгас баттахтаах киһини астына көрөрүм. 1979 сыллаахха ССКП чилиэнигэр кириэммин мэлдьи алтыһар буолбуппун. Буолар мунньахтарбытыгар дьыалабай этиилэри онороро. Партийнай тэрилтэбит сэкирэтээрэ Спартак Николаевич Чичигинаров, эрдээктэр Афанасий Евстафьевич Чичигинаров кини этиилэрин болҕомтоҕо ылааллара.

Николай Дмитриевич олохтон 1986 сыллаахха туораабытыгар кини онугар Семен Андреевич Попову—Сэмэн Туматы анаабытара. Кини «Радиосуруналыыһынан үлэлээбит сылларбар бу түбүктээх үлэ дьонно-сэргэҕэ олус чутас турарын, өйү - санааны түмүүгэ, олох бэйэтинэн бэйэтэ биэрэр матырыйаалларын эттэн-хааннаан биэригэ туһайыллыахтаабын өйдөөбүтүм. Олохтоох араадыаанан биэриилэр нөҕүө оччотообу Чурапчы үгүс кыһалбата, үөрүүтэ-хоһомто, кыайыта-хотуута ааспыттара»,—диэн ахтар, араадыаа үлэтэ ол кэмгэ олус улахан суолталаабын бэлиэтиир.

Быйыл төрөөбүтэ 95 сылын туолбут ытыктыыр киһим Николай Дмитриевич Барашков—Араадыаа Барааскап аата, үлэлээбит үлэтэ умнуллубат, олоһун оҕолоро, сизэннэрэ салгыыллар.

Алексей СЛЕПЦОВ.

Өрөспүүбүлүкэ сахалыы тылынан тахсар хаһыаттарын салаалтара. Н.Д. Барашков уһаах ууһаттан бэһис.

--- БИЙЭХЭ СУРУЙАЛЛАР ---

Мугудай нэһилиэгин «Күбэйэ» уран-уус түмсүүтэ

Чурапчы улуутун Мугудай нэһилиэгин «Күбэйэ» иистэнньэннэр түмсүүлэрэ 2008 сыллаахха тэриллэбит. Түмсүү бастаан тэриллэтигэр Саха Өрөспүүбүлүкэтин норуотун маастара Анна Сергеевна Корякина салайан үлэлэтэн, бэйэтин тула нэһилиэк иистэнньэннэрин түмэн үлэтин сабылаабыта. 2012 сылтан «Күбэйэ» түмсүүтүн Евдокия Петровна Катакова салайан үлэлэтэр. Түмсүүгэ биер дьарыктаахтар, иис абыланар уһуйуллан, өбүгэттэн бэриллэбит саха ийин тэнтитэр сыаллаах үлэлиир.

Иис араас көрүннэрин, сатабыллаах талааннарын нэһилиэк эдэр ийэлэригэр, кыргыттарга анаан маастар кылаастары ыһтан кэллэбит. Ол курдук, кырдыаас сүбэһипит, өбүгэ төрүт ийигэр уһуйааччы Прасковья Васильевна Шадрина – саха төрүт таҥаһыгар, Екатерина Егоровна Захарова, Евдокия Николаевна Захарова – кылынан, сизлигэн өрүүгэ, хатыыга үөрэтэн элбэх киһини уһуйбуттара. Анна Сергеевна Корякина, Розалия Иннокентьевна Дьяконова оһуруо абыланар уһуйбуттара. Александра Фоминична туостан араас ийити тигиһэ, Валентина Григорьевна Макарова дэйбири хайдах онорон бэлэмнииргэ үөрэллэртэр.

Түмсүү чилиэннэрэ нэһилиэк бары араныһыттан түмсэн, ийи өрө тутан, ону дьоммутугар-сэргэбитигэр тарбаттар сыаллаах үлэлиит. Ол курдук, олохтоох балыһа, уһууаан, бааһынай хаһаайыстыба үлэһиттэрэ, оскуола учууталлара, бочуоттаах сынньаланна оһороччулар, дьиз хаһаайкалара бааллар. Түмсүү чилиэннэрэ Аан дойдуга, Арасыйыа, Өрөспүүбүлүкэ, улуус, нэһилиэк таһымнаах быыстапкаларга утумнаахтык кытабыт. Түмсүү 2012 сыллаахха II өрөспүүбүлүкэтээди көрүү быыстапкаба Анастасия Варламова аатынан «Бийик» күрэххэ кыттан, бастагы улахан ситиһиллэмит. Онтон кынат аһынан, араас таһымнаах быыстапкаларга кыттан, ситиһилэр эбиллэн, үүнэн испиттэрэ.

Анна Сергеевна Корякина, Александра Фоминична Оконешикова, Раида Ивановна Терютина, Прасковья Васильевна Шадрина үлэлэрэ өрөспүүбүлүкэ, Арасыйыа таһымнаах быыстапкаларга үрдүк сыананы ылан, «Саха Өрөспүүбүлүкэтин норуотун маастара» үрдүк ааты ылбыттара.

Нэһилиэкпитигэр 2013 с., 2014 с. түмүктэринэн бастын уопастыбаннай түмсүү аатын ылбыппыт. 2013 сыллаахха «Күбэйэ» түмсүү уран тарбахтаах иистэнньэннэрэ Мотрена Егоровна Адамова, Күнэй Григорьевна Аммосова, Екатерина Егоровна Захарова, Маргарита Дмитриевна Никитина, Ахсинья Алексеевна Сивцева «Чурапчы улуутун норуотун маастара» ааты ылбыттара.

Түмсүү нэһилиэкпит ийинэн «Эйгэ» норуот айымньытын дьизтигэр иис араас көрүннэригэр куруһуоктары, маастар кылаастары ыһтар. Р.И. Терютина быысапка абыланар уһуйар; Е.П. Катакова – сабынан өрүүгэ, кыбытыктаах иискэ; А.А. Сивцева – сахалыы таҥаһы тигиһэ; О.И. Артемьева – сизлигэн дэйбиридэри оһорууга, кыбытык иискэ; У.Н. Кривошапкина – оһуруо абыланар; Е.Н. Захарова – кылынан өрүүгэ куруһуоктары үлэлэттилэр. Сылтан сыл түмсүүгэ сылдыар иистэнньэн кыргыттар маастарыстыбалара үрдээн, сайдан иһэр. Ол түмүгүнэн түмсүү 13 чилиэнэ «Чурапчы улуутун норуотун маастара», 5 чилиэнэ «Саха Өрөспүүбүлүкэтин норуотун маастара» ааты ылары ситистэ. Түмсүүбүт 10 сыллаах үбүлүөйүгэр сана сүүрэн киллэрэн иистэнньэннэр таһымнарын үрдэтэр, үөрэтэр сыаллаах «Мугудай нэһилиэгин норуотун маастара» дьиз статус баар буолары ситиспит. Билигин 2 «Мугудай нэһилиэгин норуотун маастара» баар.

Ийэ, эбэ буоларбыт быһытынан, түмсүү улууспут чизгин көмүскээн, өрөспүүбүлүкэ ыһтар «Симэх» галерея нөнүө Туймаада ыһааһар мэлдьи кытабыт, ыһтар куонкурустарыгар бириистээх мизстэлэргэ тиксэбит. Амаарх санаа акцияларыгар тиһигин быспакка кыттыһабыт. Ол курдук, түмсүү кыргыттар улууска ыһтыллыбыт «Сүрэхпит сылааһын аһыһыт» акцияба бары кыттыһыппыт. Өрөспүүбүлүкэ «Харысхал» тарыйбит акциятыгар харысхаллары онорон, Сана дьыллаабы бэлэх быһытынан

инбэлиит, ыалдьар оһолорго ыһтыллыт. «Зима начинается с Якутии» медиа бөлөх тарыйбит акциятыгар истээх үтүлүктэри тигэн тулаайах оһолорго ыһтыллыт. Өрөспүүбүлүкэ ыһтыллыбыт «Далбар Хотун Аар олбох» типитигэр кыттан «Гиннес рекордугар» киллэрибит. Нэһилиэкпит аһам саастаах эбэлэригэр сааскы кэрэ аһаардар бырааһынныктарыгар симнабас олбохтору тигэн бэлэх ууммулут. Сылтан аайы нэһилиэк соботох эр дьонугар куустээх аһаардар күннэригэр сылаас үтүлүктэри тигэн бэлэхтибит.

Сахалыы соннору тиктэн, Саха Өрөспүүбүлүкэтин маастардарын күнүн уонна улууспут үбүлүөйүгэр параважка кыттыһыппыт. Түмсүүбүт саамай кырдыаас, аһам саастаах чилиэнэ Л.В. Шадрина улууска бастагынан бууктаах сону тикитэ. Кини бийиэхэ настаабыннык быһытынан баай уопутун үлэлэтэр, элбэххэ үөрэтэр. Бэйэтин үлэтин тарбатан «Кэрэ ситиминиркэспээн» дьизиниһэ альбомтаһаарарбыта. Саха Өрөспүүбүлүкэтин уус-уран оһолуктары эдэр кэскиллээх маастара С.Е. Скрыбина – «Гильоширование путь к творчеству» методической босуобуйа ааптара. Саха Өрөспүүбүлүкэтин норуотун маастара А.Ф. Оконешикова туос типитин тех-нологиятын туһунан кинигэтин суруйан таһаарбыта. Чурапчы улуутун норуотун маастара К.Г. Аммосова Пермь куоракка Аан дойдутаабы НПК-бэ «Игра и игрушки в истории и культуре, развитии и образовании» «Роль народных игр и игрушек в нравственно – духовном воспитании детей народа саха» тизмэтинэн ситиһилээхтик кыттан, үлэтэ кинигэбэ киирэн бэчээккэ тахсыбыта.

Билигин хамсык кэмнэ, аһыһы үйэ сайдыһынан социальнай ситим нөнүө иис абыланар маастар кылаастары түмсүү чилиэннэрэ бэйэлэрин сатабылларыгар ыһтыллыт. Е.Н. Захарова – кыттан өрүү технологиятыгар, А.Ф. Оконешикова – туос ыһааһы тигиһэ, Р.И. Терютина – быысапкаба, кыбытыктаах тигиһэ, О.И. Артемьева – оһуруонан симэхтэри тигиһэ, В.Г. Макарова – дэйбири оһору технологиятыгар, Р.И. Дьяконова – оһуруонан броштары, симэхтэри тигиһэ, В.Н. Пермякова – сахалыы таҥастары тигиһэ, К.Г. Аммосова оскуола алын кылаас кыргыттарым баайыһа, кырадаһынтан иискэ үөрэтэр, В.Д. Пермякова, Т.К. Габышева уһууаанга кырачааннарга куруһуок үлэлэтэллэр. Бу аһааһабыт ыарыһы этэннэ аһаарар туһугар нэһилиэкпит аһам саастаахтарыгар, соботох оһолор эр дьонго, улууспут быраастарыгар харыстанар мааскалары тигэн сэмэй

кылааппытын киллэрбиппит. Быйыл сайын баһаары утары үлэлэтибит нэһилиэкпит дьонугар куус-көмө буолан, нэһилиэкпит дьахталларыгар ыһыры таһааран, ас-уөл аһаан көмөлөстүбүт. Баһаартан эмсэбэлэтибит Горнай улуутун Бэс Күөлүн олохтоохторугар нэһилиэкпитигэр ыһыры таһааран, таҥаһынан-сабынан көмөлөстүбүт. Түгүннэн туһунан, дьоммутугар-сэргэбитигэр махталбытын тиздэбит. «Күбэйэ» түмсүү чилиэннэрэ көмүс күһүммүтүн кэрэтик көрсөн, кэнчээри ыһаппытыгар холбоһор буолан, өссө үнүүнэн дьарыктанабыт. Аһам саастаахтарга аһаммыт

өрөспүүбүлүкэтээди, улуус таһымнаах үнүү күрэхтэригэр нэһилиэкпит аатын көмүскээн үгүс ситиһиллэнибит. Ол курдук, Казань куоракка «Арт-Авеню» норуоттар икки ардыларынаабы бэстибээлгэ быыстапка уонна үнүү көрүннэригэр ситиһиллээхтик кыттан кэлбиппит. Үнүүбүтүгэр 1-кы истизлээннээх лауреат буолары ситиспит, кубогунан кыттан, Адамова М.Е. – кырадаһынтан тигилибит көбүөрдэрэ, дэйбиригэр, Аммосова К.Г. – сахалыы бэрбээкэй оонньуурдара, Артемьева О.И. – ат симэбэ, сизлээн олбохтору, Захарова Е.Н. – кыттан сэлэппэлэрэ уонна суумкалара, Катакова Е.П. – кырадаһынтан тигилибит ланнолара, суумкалара дьон кэрэхсэбиллэн ылбыттара. Бастагы истизлээннээх лауреат аатын ылан, биридди бэйэбит статускалары тутан, үөрүү көтөллөөх дойдубутугар кэлбиппит.

Б.Ф. Неустроев – Мандар Уус көбүлээһининэн Таатта баайаһагыгар туһунан тутулуубут Моһол ураһаба, Саха Өрөспүүбүлүкэтин маастара Александра Фоминична Оконешикова салалтатынан, «Күбэйэ» түмсүү Айыыларга сүгүрүйүү дьиз туос ураһа испэтин тигэн көмөлөспүлүт. Ити үлэбит түмүгүнэн альбом таһаартардыбыт.

Нэһилиэкпитигэр баныым көтөбөн, сахалыы таҥаһы дьиз кэрэниэн кэтин ыһаахтарга кыттар тэрээһин үлэтин ыһтыахтаахпыт.

Мань таһынан «Арасыйыа ийэлэрэ» хамсааһын чилиэннэрин кытта биригэ үлэлэһэн, нэһилиэкпитигэр сана төрөөбүт кырачааннары эбэрдэлээн, киһини, баһааһын угар, харайар анал мөһөнчүктэри тигэн бэлэхтиир үгэстээхпит.

Нэһилиэкпит кизин туттар учуонайа Д.Д. Красильников төрөөбүтэ 100 сылын көрсөр тэрээһингэ сахалыы таһаастаах ыһырылаах ыалдьыттары көрсүбүппүт.

Нэһилиэкпитигэр 13 сыл устата «Күбэйэ» түмсүү тэриллэн үлэлээн, саха омок төрүт таҥаһын, олохтоо-дьяаһах туттубут туос оһолуктары, кыбытык тигиһэри, ат тэриллэрин, олбохтору, сизл, кыл оһолуктары, муостан, бэрбээкэйтэн, таһастан оһолулуубут оһолор оонньуурдарын сахалыы тыһынаан, эдэр ыһааһы, нэһилиэк олохтоохторун кэрэ эйгэтигэр тардыһа, ийитигэ утумнаах үлэни ыһтан кэллэбит. Ханнык да ыһаахтарга, хамсык кэмнэрин туһуйарбытыгар «Кэрэ аан дойдуну быһыһаба» дьиз эрэл санаалаах өссө да үлэлиһит-хамсыахпыт, нэһилиэкпит дьонун-сэргэтин үтүбэ угуяа туруохпут дьиз бигэ эрэллээхпит.

Е.П. КАТАКОВА, «Күбэйэ» түмсүү салайааччыта.
К.Г. АММОСОВА, «Күбэйэ» түмсүү чилиэнэ.

ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ДОМ РЕКЛАМЫ
ТРИКОЛОР

ПОЛИГРАФИЧЕСКАЯ ПРОДУКЦИЯ

Формат Бумага	Сторона	Печать, см/м	Тираж, стоимость в рублях				
			до 100 экз.	от 100 экз.	от 1000 экз.	от 2000 экз.	от 3000 экз.
A3	4-0	100х148	26,35	11,12	10,06	8,26	6,70
A2	4-0	100х148	26,07	10,85	10,06	8,26	6,70
A2	4-0	GA 90	23,54	10,04	10,04	8,26	6,70
A2	4-0	GA 120	28,86	12,04	12,04	10,04	8,26
A2	4-0	GA 300	42,36	18,25	18,25	15,04	12,04
A2	4-0	100х148	37,09	22,72	17,64	14,24	11,06
A2	4-0	100х120	46,40	28,85	20,02	17,64	14,24
A2	4-4	100х148	28,41	20,08	22,24	18,82	15,44
A2	4-4	GA 90	30,86	21,25	21,08	18,66	15,22
A2	4-4	GA 120	42,75	24,06	22,02	20,16	16,04
A2	4-4	GA 300	62,91	34,08	26,06	22,24	18,24
A2	4-4	100х148	76,98	45,92	36,70	22,24	18,08
A2	4-4	100х120	83,58	56,84	43,02	24,16	21,06
A2	4-4	GA 90	82,36	54,78	41,70	22,22	18,06
A2	4-4	GA 300	96,08	66,76	46,08	27,56	23,30

Стоимость тиража рассчитывается исходя из количества экземпляров, качества используемой бумаги, цветности продукции, способа печати, уровня сложности дизайна, верстки, постпечатной обработки и сроков изготовления. В связи с применением упрощенной системы налогообложения НДС не предусмотрен. Оказание услуг производится на основании заключенных договоров.

Индивидуальный предприниматель Семенов Василий Николаевич, ИНН 143522709402; ОГРНИП 319144700004359.
Юридический адрес: 677001, город Якутск, ул. 1 База 7/1 Фактический адрес: 678450, город Норба, ул. 40 лет Победы, 15. Телефон: +79142589109, +79142505025, +74713422160, e-mail: 24826@bk.ru

Печать на баннере 280г – 700 руб. за квадратный метр.
Печать на баннере 440г – 800 руб. за квадратный метр.

Выставочный стенд «РОЛЛАП»
(0,85м*2м) с печатью полотна, в сборе 10000 руб./шт.
(1,5м*2м) с печатью полотна 18000 руб./шт.

Выставочный стенд «ПАУК»
(0,6м*1,6м) с печатью полотна, в сборе 6400 руб./шт.
(0,8м*1,8м) с печатью полотна, в сборе 8000 руб./шт.

Печать наклеек на стекло автомобиля 180 кв.см – 900 руб.

СУВЕНИРНАЯ ПРОДУКЦИЯ
Футболка с нанесением (формат А4) – 850 руб./шт.;
Бейсболка с нанесением (формат А4) – 1300 руб./шт.;
Промо-накидка 500*550мм с нанесением (формат А4) – 900 руб./шт.;

Флаг, флажная ткань – тафета 0,9м*1,35м – 3500 руб./шт.;
Флаг, флажная ткань – тафета 148*210мм – 350 руб./шт.;
Кружка белая стандарт. с нанесением – 420 руб./шт.;
Значок круглый диаметр 55 мм. – 95 руб./шт.

Эбэрдэлиибит!

Күндүүбайбытын, быраалпытын Федор Ванифатьевич Местниковы 60 сааскын туолбут үбүлүгүнэн эбэрдэлиибит! Күндү киһибит барыбытыгар куус-көмө, өйдөбүл буоларын иһин махтанабыт.

Кырдьыга кыайтарбакка, чэгиэн, бизэ туруктаах буоларгар, өссө да уһуннук олороргоор баҕарабыт.

Бырааттарын, убайын дьиз кэргэнэ.

— КЭРИЭСТЭБИТ —

Ахтабыт, саныыбыт, суохтуубут...

Күндүтүк саныыр, ытыктыыр биригэ үөрэммит доборбут, Россияй Федерация уонна Саха Өрөспүүбүлүкэтин доруобуйа харыстабылыгар туйгуна, Чурапчы улуунун доруобуйа харыстабылыгар бочуоттаах бэтэрээнэ Неустроева Александра Георгиевна ыараханлык ылдьан олохтон туораабыта 40 хонута туолла.

Александра таһан ылбыт үөрэбин быраас идэтин баһылаан, кэргэнинэн Роман Васильевич Неустроевтыын дьиз-уот тэринэн, оҕолонон, элбэх доботтордонон, дьон-сэргэ доруобуйата тулсарын, үйэлэрэ уһурун туһугар өр сылларга бэриниллээхтик үлэлээбитэ. Саша таһан ылбыт идэти кини киһилии хааныстыбаларыгар олус сөл түбүһэрэ. Кини теһе элбэх киһиэхэ доруобуйатын тулсарбытын, олох үөрүүтүн төнөрбүтүн, тыһынын быһаарытын ааҕан сиппээхтэн. Ол дьон этиллибит да, этиллибэтэх да дириг махталлара үтө алгыс буолан олохун сырдаталлара. Саша олохун устатын тухары сүрүн аналара — дьон доруобуйатын харыстааһын, үтөнү оһоруу этэ. Ол оһорбут үтүөлэрэ олохтон барбытын да иһин, сүтэн-симэлийэн хаалыахтара суоҕа. Быраас быһаарыт, эмтээн үтүөрдүбүт, олоххо төнүннэрбит дьонун сүрбүр, ол дьон аймактарыгар дириг махтал, алгыс, араҥаччы долгуна буолан сөнөн сылдьыаҕа.

Биһиги Сашабыт элбэх оҕолоох ыл саамай улаханнара буолан, кыра эрдэбиттэн дьиз кэргэнэ саамай сүрүн киһилэрэ, көмөлөһөөччүлэрэ этэ. Аҕата Георгий Михайлович, ийэтэ Ирина Васильевна наһаа үөрүннэн, ылдьытымсах дьон этилэр. Биһиги хантан эмэ кэллэхпитинэ, кинилэргэ куруук сылдьарбыт, мааны ылдьыт буоларбыт. Сайын хаһан да тийдэххинэ, куруук собо миннэ, ыһаарыта баар буолалаччы.

Биһиги ахсыс кылаас кэнниттэн атын сиргэ үөрэнэ барыталаабыппыт. Ол да буоллар ыһыллан хаалбатахпыт. Билигин да ол сибээспитин быспалпыт, кэммиттэн-кэмгэр мустабыт, ватсаптанабыт, сорох үөрүүлэх да, хомолтолоох да түгэннэри биригэ көрсөбүт. Сүрүн тэрийээччилэринэн онно Саша уонна эмиз олохтон эрдэ барбыт баар-суох доборбут Гоша Рязанский буолаллара. Саамай түмүс туттар лидердэрбит этилэр...

Эн-мин дэспитыска табаарыстарбыт, оҕолорбут суох буолаллара наһаа курус, аһылыах, хомолтолоох... Барыбыт доруобуйатын көрө-истэ, сүбэллэ-амалыы, эмтии сылдьахтаабыта... Хаһан да манньк буолуо дьиз санаабааха сылдьыбыппыт...

Ылар сүтүк дириг кутурбанын кытта, сүрэхпитигэр биригэ сырдик түгэн манньк үтө санаалаах киһи биһиги ортобуттар олорон ааспыттар, биһиэхэ элбэх үтөнү, кэрэни киллэрэн барытыгар дьылҕабытыгар махтанабыт.

Күндү дьүөгэбит Саша, Александра Георгиевна, быдан дьыллара бырастыл... Эн ситэ оһорботох олоххун оҕолорун, сизинэрин салгыахтара дьиз эрэнэбит. Дойдун буора сыраас суордан буоллун. Быраһай...

Оскуоланы 1964 с. биригэ үөрэнэн бүтэрбит доботторо.

Сылан нэһилиэтин ытык кырдьаҕаһа, тыыл, үлэ бэтэрээнэ, Хоту көһөрүлүү кытыылааҕа, Чурапчы оройуонун Сылан нэһилиэтин бочуоттаах олохтооҕо

МАКАРОВА Екатерина Гаврильевна

93 сааһыгар ылдьан олохтон туораабытынан, оҕолоругар, сизинэригэр, чугас аймактарыгар дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Сылан нэһилиэтин дьаһалтала, кырдьаҕастарын Сэбизтэ.

Тапталлаах ийэлэрэ, эбэлэрэ, ытыктыыр кийиһипит, санаспыт Сылан нэһилиэтин олохтооҕо, потребкооперация бэтэрээнэ

АЯНИТОВА Любовь Титовна

уһун ыарахан ыарыһтан олохтон туораабытынан, оҕолоругар, сизинэригэр, чугас аймактарыгар дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Кэргэнин биригэ төрөөбүттэрэ уонна кинилэр дьиз кэргэттэрэ.

Болтоно нэһилиэтин олохтооҕо, тапталлаах быраата

КРИВОШАПКИН Петр Иванович

соһумардык олохтон туораабытынан, эдьийигэр, биригэ үлэлээбит кэлиһэбигэр Евадожа Иванова Иванова, кини дьиз кэргэнигэр дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Болтоноттооҕу уһууан кэлэктиибэ.

Күндүтүк саныыр тапталлаах эдьийибит, эбэбит, Болугур нэһилиэтин бочуоттаах олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ

АБРАМОВА Мария Харитоновна

бу дьыл, сэтиннэ 6 күнүгэр ыарахан ыарыһтан 87 сааһыгар олохтон туораабытын аймактарыгар, доботторугар, чугас дьонугар дириг кутуртуйан туран иһитиннэрэбит.

Балтылара, бырааттара, сизинэрэ Абрамовтар, Фоминнар. Кутурбанын тиздэппэр:

Тапталлаах эдьийдэрэ, Болугур нэһилиэтин олохтооҕо Абрамова Мария Харитоновна ыарахан ыарыһтан олохтон туораабытынан, сизинэрэ бырааттарыгар, балтыларыгар, кинилэр дьиз кэргэттэригэр Чурапчытан аймактара Местниковтар.

Тапталлаах эдьийдэрэ Абрамова Мария Харитоновна уһун ыарыһтан олохтон туораабытынан, күндү күтүөттэригэр Василий Семенович Фоминна, эдьийдэригэр Пелагея Ивановнага Сылантан, Чурапчыттан, Дьокуускайтан Аммосовтар.

Болугур нэһилиэтин бочуоттаах олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ, оскуолаҕа биригэ үөрэммит үтө добордору Абрамова Мария Харитоновна ыарахан ыарыһтан олохтон туораабытынан, бары чугас дьонугар, аймактарыгар Дириг орто оскуоланы 1972 сыллаахха биригэ үөрэнэн бүтэрбит дьүөгэлэрэ, доботторо.

Блогер ОЛЕСЬ ПЕТРОВИЧ: «Чурапчы - кэрэтэ, кистэлэнэ, алдьархайа»

Ньурбаттан төрүттээх Араассыйаа ютубера Олесь Петрович Чурапчы улуугар кэлэн, бизэ күн устата Чурапчы ытык сирдэрин, дьонун-сэргэтин, мунхалааһын түгэннэрин уһулла. Бу күннэргэ кинини кытта көрсөн кэпсэтибит.

Чурапчы улуугар бастаабын сырыттым. Табаарыһым Илья Иванович Николаев Чыаппараҕа ыһыран, сыаллаан-сорукаан мунхаҕа анаан кэллим. Олус сөбүлээтим. Кырдьык даҕаны, Чурапчы сир-дойдута ураты, кыраһыабай, кэрэ айылҕалаах, күөллэрэ да кыра уратылаах эбиттэр. Мунха чааһыгар эттэххэ, эмиз уратылар бааллар. Бэйэм улууспар мунханы эмиз сырдатытым, үстэ балыктааһынна сылдьыбытым. Ньурбаҕа сунньунэн биригэ күөлгэ биригэ мунханы туһэрэр буоллахтарына, Чурапчыга хаһы да кэккэлээх түһэрэллэр. Мунханы таһаарар чардаат арыый атыннык оноһуллубут, нырылыаһын эмиз атыннык тариллар эбит. Саппыа күөлүн собото олус минньигэс.

Чурапчыга хас бөһүөлэккэ сырыттым? Мындаҕаайыны, Килэнкини, Чыаппараны көрдүм. Хас биридии нэһилиэккэ олус истинник көрүстүлэр. Кытаанахха улуу тириэньэр Дмитрий Петрович Коркин төрөөбүт, олоһу алааһыгар сырыттыбыт. Олохтоох дьаһалта баһылыга Егор Потанов Дмитрий Коркинна анаан туруорбут мэнэ таастарын билиһиннэрдэ. Мындаҕаайыга сылгы иитэр баазаны көрдүбүт. Олус кыраһыабай дойдуга эбит. Социалистическай Үлэ Дьоруойа Роман Константинов пааматынньыгар сылдьыбыппыт. Хатылыга Көһөрүлүү, Чурапчыга устуоруйа уонна этнография мусуойдарыгар, Д.П.Коркин аатынан мусуойга, кини олоһу дьизигэр сылдьан, элбэҕи биллим-көрдүм, уһуллук. Видеоларбын тутта барытын ютуб ханаалбар уган иһэбин. Сиһилии кириэн көрүөххүтүн сөл. Ис кирибэх видеолар буоллулар, элбэх

Ыспыраапка:

• «Олесь Петрович» ютуб ханаал 2018 с. олунньу 22 күнүттэн үлэлиир.

• Ааптар төрөөбүт Сахатын сирин устуоруйатын, номохторун, үгэстэрин, олохтоох норуоттарын, дьонун-сэргэтин сырдатар. Өрөспүүбүлүкэ араас кыраһыабай, дьикти сирдэрин көрдөрөр.

• Ханаал 336 тыһ. сурутааччылаах.

• Видеолары көрүү ахсаана: 100 126 035.

киһи көрөн, олус үчүгэй, истин комментарийдары хааллардылар.

«Бассаап» ситиминэн туртаһы быһаарытын туһунан кизиктик тарбаммыта. Ол туһунан кэпсэи түс эрэ.

Дьокуускайтан Аллараа Бэстээххэ хивуһунан устан кэлбитим. Миигин Илья Иванович көрсүбүтэ. Биригэ эр киһи: «мин эн ютуб ханаалгын көрөбүн, сурутааччыбын.» — дьизин туран, «Лена өрүскэ хаайтарбыт, муустар үрдүлэринэн соботох туртас сылдьарын квадрокоптерынан интэриһинэй, үчүгэй каадырдары оһоруоххун сөл эбит» дьиз сүбэлээбитэ. Онно сөпсөспөккө табаарыспар Илья Николаевка этэн, кини

тута дьону кытта кэпсэтин, хиву сүүлүгүн булбута. Ол кэмгэ локдаун буолан, экологтар үлэлээбэттэр этэ. Дьолго, биригэ сүүлүгүн, туртас тимирэн эрэр сиригэр илдээн бизрбитэ. Барахсан куоска курдук кып-кыра ына түүрүлэн, тоно аҕай сытар этэ. Аан бастаан, быһаары ымылпытыгар куттанан куота сатаабыта, кэлин, түөрт күн иһигэр дьиз кыла буолла, олох оҕо курдук. Билигин миигин кытта нүмүргэ (хоско) олорор. Туртаспыт атыыр, быһаарытын аатынан Илья дьиз ааттаатыбыт.

«Орто Дойду» Саха сирин зоопаркатыгар эрийбиһигэр аккаастаабытара. Куурдан, аһатан баран айылҕаҕа ыта сатаабытыгар, маастарына аттыгар, бэйэбит дьикти көрөн баран турар, бэйэбитигэр кэлэр.

Ону хайаахпыны? Бэйэбэр Ньурбаҕа кыстатар былааннаахпын. Чурапчыга барытыгар илдэ сырыттыбыт. Моркуобу, дьаабылыканы олус сөбүлээн сиир. Муостарын тарбааттаахха олус астынар.

Чурапчыга өссө кэлэр былааннааххын дуо?

Олус кэрэ айылҕалаах, Амма өрүстээх, улахан күөллэрдээх, истин, эйбэс дьонноох-сэргэлээх Чурапчы миэхэ үгүс үтө өйдөбүлү бэлэхтээтэ. Хас да нэһилиэк баһылыга ыһырдэ. Онон дьизбэр сынньанан, сэмиз ылынан, былааннаабылпын бүтэрэн баран кэлэр сыаллаахпын.

Олесь Петрович, кэпсэтин иһин махтал! Өссө да айымньылаах, таһаарылаах үлэни, элбэх көрөөччүнү баҕарабыт.

Салгыы «Ютуб» үрүн көмүс жопкалаах блогера Олесь Петрович Дьокуускай куоракка Ленин аатынан болуоссакка буллуллубут археологическай хаһыаны уһулар үһү. Ол бизириитин кини ханаалыгар кириэн сэргээн көрүн.

Марфа ПЕТРОВА.

Тапталлаах төрөппүттэрэ, Сылан нэһилиэтин олохтоохторо — ийэлэрэ, эбэлэрэ

МАКАРОВА Фекла Николаевна,

аҕалара, эһэлэрэ

МАКАРОВ Прокопий Семенович

ыарахан ыарыһтан олохтон туораабытынан, оҕолоругар, сизинэригэр, биригэ төрөөбүттэригэр, чугас аймактарыгар дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Чурапчытан, Кытаанахтан, Дьокуускайтан, Булууттан, Тааттаттан Матвеевтар, Даниловтар.

Кутурбанын тиздэппэр:

Сылан нэһилиэтин олохтоохторо — ийэтэ Макарова Фекла Николаевна аҕата Макаров Прокопий Семенович, балта Виктория ыарахан ыарыһтан олохтон туораабытынан, гимназия учууталыгар Анна Прокопьевна Матвеева, кини дьиз кэргэнигэр, чугас аймактарыгар улуустары үөрэх управлениета, идэлээх соһууһун кэммиттэ.

Мугудай нэһилиэгиттэн төрүттээх Дьокуускай куорат олохтооҕо

ТОЛСТОУХОВ Петр Егорович

ыарахан ыарыһтан соһучу олохтон туораабытынан, тапталлаах кэргэнигэр Нина Афанасьевнага, оҕолоругар, сизинэригэр, күтүөттүгэр Валерий Афанасьевичка, эдьийибигэр Татьяна Софроновнага, кинилэр дьиз кэргэттэригэр, чугас аймактарыгар дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Чурапчытан, Сылантан, Дьокуускайтан, Намтан, Айхалтан Татьяна Софроновна биригэ төрөөбүттэрэ, кинилэр дьиз кэргэттэрэ.

Одьулуун, Мындаҕаайы орто оскуолаларыгар биригэ үөрэммит доборбут

БАРБАХТЫРОВА — КАРДАШЕВСКАЯ

Полина Молютовна

соһумардык олохтон туораабытынан, кэргэнигэр Федотка, оҕолоругар, сизинэригэр, биригэ төрөөбүттэригэр, аймактарыгар дириг кутурбаммытын тиздэбит. 1972 с. орто оскуоланы биригэ бүтэрбит доботторо.

